

दैव्यं व धर्मं

नैपालय् सहभ्राणितामूलक संविधान निर्माण
सफुच्चा-मा:

१

संवैधानिक संवाद केन्द्र

प्रकाशक

संवैधानिक संवाद केन्द्र

पहिलो संस्करण : २०६५ साल

प्रतिलिपि अधिकार © संवैधानिक संवाद केन्द्र सर्वाधिकार सुरक्षित छ । सामग्रीको स्रोतका रूपमा संवैधानिक संवाद केन्द्रप्रति साभार व्यक्त गरी गैरव्यावसायिक प्रयोजनका लागि यस पुस्तिकाका अंशहरू पुनःप्रकाशन र/वा अनुवाद गर्न सकिनेछ । ती पुनःप्रकाशन र/वा अनुवादको एक प्रति संवैधानिक संवाद केन्द्रलाई उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।

साजसज्जा तथा मुद्रण

प्रिन्ट प्वाइन्ट पब्लिसिड, त्रिपुरेश्वर, काठमाडौं ।

थप जानकारी वा यस पुस्तिकाका लागि निम्नलिखित ठेगानामा सम्पर्क राख्नुहोला :

संवैधानिक संवाद केन्द्र

तेस्रो तल्ला, अल्फा बेटा कम्प्लेक्स, नयाँ वानेश्वर, काठमाडौं

टेलिफोन नं. ९७७-१-४७८५९९३

ई-मेल : info@ccd.org.np

वेबसाइट : www.ccd.org.np

देय् व धर्म

सफुच्चा-मा: - १

देय् व धर्म	१
महसीका	१
पाय्छि सन्तुलन	३
नेपालय् देय् व धर्मया स्वापू	३
संविधानसभाय् सहलह यायेमाःगु धी धी खँ	५
संविधानिक विकल्प	६

देय् व धर्म

नेपाःया अन्तरिम संविधान-२०६३ कथं नेपाःयात 'धर्मनिरपेक्ष, समावेशी व पूर्णलोकतान्त्रिक, अलम् बहुजातीय, बहुभाषिक, बहुधार्मिक व बहुसांस्कृतिक देय्' धकाः परिभाषित याःगु दु । हिन्दू राष्ट्रया कथं राष्ट्रया म्हसीका, अलम् राजसंस्थायात संरक्षण याइगु नेपाः अधिराज्यया संविधान-२०४७ यात थुकें चीकेफूगु दु । व्यापक जनसहभागितामूलक प्रक्रियाकथं संविधानसभां न्हूगु समावेशी संविधानया मस्यौदा दयेकाच्चंगु दु । थौया इलय् थुगु खँय् राज्य व धर्मया दथुइ स्वापू गजाःगु जुइमाः धकाः देन्यंक सहलह जुयाच्चंगु दु ।

नेपाः धार्मिक, सामाजिक व सांस्कृतिक विविधता दूगु देय् खः । थन आपालं धार्मिक व थी थी जातीय पुचः दु । वि.सं. २०५८ या जनगणनाय् नेपाःया जनसङ्ख्यायात हिन्दू, बौद्ध, मुस्मां, इसाई, किरात व मेमेगुलिइ ब्वथलातःगु दु । जनगणनाकथं हिन्दू ८०.६२ प्रतिशत, बौद्ध १०.७४ प्रतिशत, मुस्मां ४.२ प्रतिशत, किरात ३.६ प्रतिशत, इसाई ०.४५ व मेमेगु ०.४ प्रतिशत दु ।

थुगु अवधारणापत्रय् धर्मनिरपेक्षतां नेपालय् लाइगु लिच्चः व न्हूगु संविधान दयेकेगु भूवलय् संविधानसभां थुगु विषययात कयाः गुकथं सम्बोधन यायेमाः धइगु खँय् छुं चर्चा जूगु दु । अन्तरिम संविधानं देय्यात धर्मनिरपेक्ष धकाः न्त्यथनेधुंकूसां लोकतान्त्रिक प्रक्रियाया भूवलय् राज्यं कानुनी प्रावधानयात धर्मनिरपेक्ष धायेत्वयेक दयेकेत वा सरकार व धर्म दथुया स्वापूयात म्हो यायेगु गुगु नं कुतः याःगु धाःसा मदु ।

म्हशीका

राज्य व धर्मया दथुइ स्वापू परिभाषित यायेगु व धर्म व आस्थाया स्वतन्त्रतायात प्रत्याभूति याना: उकियात संरक्षण यायेगु ज्या न्ह्यागु देययात नं त:धंगु हात्थ्याया खँ ख: । आपालं मनूत, विशेषयाना: नेपा:मितयगु धार्मिक विश्वास व परम्परालिसेया भावनात्मक व सांस्कृतिक घनिष्ठता तसकं क्वातुसे च्वं । धार्मिक खँय् राज्यं हस्तक्षेप यायेगु गुलिखे कुत: ता:मलागु दु । आपालं राज्यं थ:त 'धर्मनिरपेक्ष' धायेगु या:सां गुगु नं राज्यं थ:त धर्म ब्यागलं तयेफूगु मदु । थ्व निगुलिं विषय जनतालिसे तप्यंक स्वापू दूगु खँ ख:¹ ।

राज्ययात धार्मिक निकाय व थी थी संस्थां म्वा:मदयेक याइगु हस्तक्षेपं मुक्त याना: जनताया धार्मिक स्वतन्त्रता व आस्थायात उतिंग्यंक संरक्षण विया: राज्य व धर्मदथुइ सन्तुलित स्वापू ल्यंकातयेगु हे दकलय् त:धंगु हात्थ्या ख: । धर्मया आधारय् सुयात नं भेदभाव यायेमदइगु व धार्मिक स्वतन्त्रताया थी थी सिद्धान्तयात अन्तर्राष्ट्रिय मानव अधिकारसम्बन्धी कानूनय् दुथ्याकात:गु दु² । आपालं देसय् थुजा:गु सम्बन्धयात कया: दुग्यंक सविधानय् हे न्ह्यथनात:गु दइमखु, उकी धर्मनिरपेक्षताया सिद्धान्त जक न्ह्यथनात:गु दइ । थुकी दुग्यंक सहलह याना: छुं निर्देशक सिद्धान्तय् सहमत जूसा विधायकत व थी थी न्यायिक निकायया दथुइ सविधानसभाया आज्जु छुं ख: धइगु खँ स्पष्ट जुइफइ ।

धर्मनिरपेक्ष राज्यं छुं विशेष धर्मयात राज्यया मामिलाय् राजनैतिक भूमिका म्हिते वीकेमज्यू । थुकिं दक्वं धर्म व धार्मिक पुच:यात उतिंग्यंक व्यवहार यायेमा । थुकिं छुं छगू धर्म वा धार्मिक पुच:यात विशेष रूपं तिव: वी नं मज्यू, नापं गुगु नं धर्मयात बेक्व:मिखां स्वये नं मज्यू । थ्वनाप स्वापू दूगु थी थी अवधारणा थथे दु - चर्च व राज्ययात ब्यागलं तयेगु व लाइसिटे³ । धर्मनिरपेक्ष मजगु राज्यं छगू धर्मयात राज्यया धर्मया कथं मान्यता वीफु वा देय्या शासन व्यवस्थाय् उकिया ल्हा: द्य:ने लाका वीफु । दसूकथं, राज्यं धार्मिक प्राथमिकता वा परम्पराया लिधंसाय् विशेष नियम दयेका: सीमदयेक छुं छगू विशेष धर्मयात तिव: वीफु । थुकिया अ:ख: धर्मनिरपेक्ष राज्यया

१ सवैधानिक रूपं धर्मनिरपेक्ष राष्ट्रया कथं नांदंगु थी थी देय् भारत, फ्रान्स, संयुक्त राज्य अमेरिका, टर्की व दक्षिण कोरिया ख: ।

२ संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय साधारणसभां सन् १९४८ डिसेम्बर १० य् नालाका:गु मानव अधिकारसम्बन्धी विश्वव्यापी घोषणापत्र व सन् १९६६ डिसेम्बर १६ य् नालाका:गु नागरिक व राजनीतिक अधिकारसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय अनुबन्धनाप लना: स्वयादिसँ ।

३ लाइसिटे (Laïcité) : सरकारी मामिलाय् धार्मिक संलग्नता व धार्मिक मामिलाय् सरकारी संलग्नता मदइगु अवस्था न्ह्यथनीगु धर्मनिरपेक्ष समाजसम्बन्धी फ्रान्सेली अवधारणा ।

राज्यधर्म धइगु हे दइमखु । थुकिं छुं धर्मविशेषयात एकःति याकेवीमखु । राज्य सञ्चालनय् धार्मिक कानुनया छुं नं थाय् दइमखु । उगु देय्या सविधानं नं छुं विशेष धर्मयात न्ह्यथनातःगु दइमखु । धर्मनिरपेक्ष देसय् थःत यःगु धार्मिक आस्थायात नालेगु अधिकार दक्वसित हे दइ । थुकिं मनूया धार्मिक स्वतन्त्रता सुनिश्चित जुइ, अलय् धार्मिक सहिष्णुतायात व्यवहारय् हे अनुभव यायेदइ । थुजाःगु नीतिं दक्व धर्म व धर्मावलम्बीतयगु मर्यादा ल्यंकातयेत ग्वहालि याइ । थुकिं राज्यया दक्वं नागरिकयात उतिग्यंक हनी । थुकिया लिच्चः धइगु दक्वं नागरिकं थःथःगु धार्मिक परम्पराकथं थःथःगु धर्म नालेखनी ।

धात्यें धायेगुखःसा धर्मनिरपेक्षताया स्तर थी थी देसय् थी थी दयाच्चनी । राज्यं धर्मयात कयाः दथुलें (मध्यमार्ग) अर्थात् तटस्थ नीति जक नालेगु खः ला ? धर्मनिरपेक्षताया थी थी सिद्धान्त व ताःइलनिसें यानावयाच्चंगु धार्मिक परम्परा व रीतिरिवाज दथुइ अप्चःयानाः द्वन्द्व (कचवं) जुयाःच्चनीगु समाजय् उज्वःगु सिद्धान्तयात दक्कलय् न्ह्यचिकाः उकियात ल्यंकातयेगु खः ला ? वा अथे यायेत गुज्वःगु विधि नालेगु धइगु हे मू न्ह्यसः खः । न्हापान्हापा हिन्दू धर्म व थ्व धर्म अन्तर्गत ब्वलंगु थी थी मान्यतायात अप्चः च्छासेलिं जातिप्रथा, वर्णाश्रम व थीत्यः थीमत्यः प्रथायात मान्यता बीत नेपाः बाध्य जुल । कन्हय् वनाः नेपालं थुजाःगु प्रथा न्हंकेगु जक मखु, थुजाःगु विभेदकारी कुतःया पुसा हे न्हंकेगु, अलय् सीमान्तीकरणविरुद्ध सक्रिय जुयाः ज्या यायेमाली ।

पाय्छि अन्तुलन

धर्मनिरपेक्षताया सिद्धान्तकथं राज्य व धर्मयात व्यागलं हे तयेमाः । दक्वं नागरिकतयत् संरक्षण यानाः उतिग्यंक व्यवहार यायेगु राज्यया दायित्व व जनताया धार्मिक स्वतन्त्रता व सांस्कृतिक अधिकारया दथुइ क्वातुगु सन्तुलन तयेकेगु हे हात्थ्या खः । राज्य व धार्मिक संस्थाया प्रतिनिधितय् दथुइ सहलहया माध्यमं जक हे थ्व खँ क्वःछीफइ । सविधानं मदयेक मगाःगु सिद्धान्तया व्यवस्था जक यायेफइ । राज्य व धार्मिक आस्थाया दथुइ दुरग्यंक व मर्यादांजाःगु स्वापू ल्हुइत कानुन, प्रशासनिक यन्त्र, राजनैतिक प्रणाली व सामाजिक रीतिरिवाजं उकियात ल्वःगु चकंगु व्यवस्था नालेमाली ।

धर्मनिरपेक्षतानाप स्वापू दूगु कानुन व धार्मिक प्रचलन थवंथवय् ल्वानाः गबलें गबलें धार्मिक स्वतन्त्रतायात कयाः कचवं ब्वलनेफु । दसूकथं, बहुविवाह पनेत थी थी धर्मनिरपेक्ष राज्यं थी थीकथं हे व्यवस्था यायेफु । गुंगु देसय् धार्मिक विषययात विशेष धर्मावलम्बीतयत् जक लागू

जुडगु व्यक्तिगत कानूनय् नियमन यानातइ । शैक्षिक सेवासम्बन्धी थी थी प्रावधान, छुं विशेष धर्म नालाकायेत थी थी राजनीतिक दलं बीगु अनुमति, धार्मिक ज्याभ्वल्य राज्यया हनेबहपनिगु भूमिका व व्यक्तिनिष्ठ अधिकारकथं धर्मनिरपेक्षता व धार्मिक स्वतन्त्रतासम्बन्धी निर्णय प्रक्रियाय् न्यायपालिकाया भूमिका थजाःगु खँ नं मेमेगु न्त्यसःकथं वइ ।

नेपालय् देय् व धर्मया स्वापू

नेपाः पलिस्था जुसानिसें हे सार्वजनिक व व्यक्तिगत जीवनया नापनापं राज्य व्यवस्थाया महत्वपूर्ण पक्षकथं धर्म थाय् कयावयाच्वंगु दु । नेपाःया धार्मिक व सांस्कृतिक सम्पदा थ्वया विस्कंगु विशेषतामध्ये छता खः । लिच्छवी, मल्ल व शाह थजाःपिं नेपाःया जुजुखलकं हिन्दू धर्मयात देय्या राजकाजय् आपालं महत्व ब्यूगु खनेदु । थ्व अर्थय्, देय् सञ्चालन व राजनैतिक निर्णय प्रक्रियाया दक्वधयाथें ज्याय् हिन्दू धर्मया छुं न छुं गाजलं दायाच्वंगु दु । १९१० सालनिसें छ्यलाबुलाय् हःगु मुलुकी ऐन नं धार्मिक प्रभावं मुक्त मजू । छायाधाःसा थुकिं हिन्दू वर्णाश्रमया वःकयाः दयेकातःगु जाति व्यवस्थायात कानुनी आधार बिल । तःगु धर्म व तःगु संस्कृति दूगु नेपाःया समाजयात थुकिया विभेदपूर्ण गाजलं दायाः हे च्वंगुदनि । वि.सं. २०४७ या प्रजातान्त्रिक ह्यूपाः धुंकाः जातय् आधारित भेदभावयात आधिकारिक रूपं न्हंकाछुवःसां वि.सं. २०६३ या जनआन्दोलनलिपा नं अजाःगु ज्या जुयाच्वंगु द हे दनि ।

थी थी परम्परागत गुथिं सांस्कृतिक धरोहरया संरक्षणया नापनापं मनूया दाहसंस्कार थजाःगु महत्वपूर्ण सामाजिक व सांस्कृतिक जिम्मेवारी पूवका वइच्वंगु दनि । छुं ई न्त्यवनिसे हिन्दू थः व देगःया सीवय् (सम्पत्ति) व गुथिइ प्रशासनं ल्हाः ताहा यानाहइच्वंगु दु । हिन्दू धर्म व उकिया ज्याखंयात ग्वहालि जुइकथंया कानून व हिन्दू धार्मिक स्थलयात संरक्षण याइगु कानून (गुठी संस्थान ऐन) या विशेष व्यवस्था थी नं द हे दनि । गुलिखे धार्मिक ज्याखँ यायेत आः नं राजस्व खर्च यानाच्वंगु हे दनि । आधिकारिक रूपं नेपालं धर्मनिरपेक्ष राष्ट्रया हैसियत काःसां उकिया सिद्धान्त राज्य व समाजय् उतिग्यंक छ्यःगु खनेमदु । राज्यं न्त्याकाच्वंगु टेलिभिजन व रेडवाय् धार्मिक ज्याभ्द्वः न्त्यानां तुं च्वंगु दनि । नेपाली नगुमां (पात्रो) व थी थी नेपाली नखःचखः धार्मिक आस्थायात वःकयाः दयेकातःगु दनि । धर्मयात अफ् च्छाया व्यवहार यायेगु कुतःकथं हिन्दू नखःचखः व विशेष विशेष दिनय् वीगु सरकारी विदा म्हो याना यंकेमाःथासय् भं बौद्ध, मुसलमान, इसाई नखःचखलय् नं विदा तनाब्यूगु दु । सरकारी कर्मचारीतय् हिन्दू नखः मोहनी हनेत मोहनी खर्च आतक्क विया वइच्वंगु हे दनि ।

नेपाःया कानुन प्रणालिइ हिन्दू धर्मया गाजलं दायाच्चंगु थी थी सिद्धान्त थौं नं खनेदनि । व्यक्ति व परिवारलिसे स्वापू दूगु गुलिखे कानुन पुरुषप्रधान हिन्दू मूल्यमान्यतायात वःकया दयेकातःगु खनेदु । त्यासा काइम्ह व बीम्हसिया स्वापू थी थी वनेज्या, ब्याज, बरः, दितयेगु (नासो), धरौटी थजाःगु थी थी ज्यालिसे स्वापू दूगु थौया नेपाःया गुलिखे कानुन व अदालती ज्याखँ हिन्दू कानुनया थी थी पक्षयात वःकयाः दयेकातःगु खनेदु । थथे हे, दंकायेगु, परिवार नियोजन, पारपाचुकेगु, अय्लाः त्वनेगु, जू म्हितेगु थजाःगु ज्यालिसे स्वापू दूगु कानुनी व्यवस्था नं धार्मिक किचः खनेदु । थथे हे मचा क्वःथलेगु, प्वाथय् च्वंम्ह मचाया जीवकोषया अनुसन्धान, मैबावु (समलिङ्गी) इहिपा, अलय् यौनशिक्षासम्बन्धी कानुनया न्हू न्हूगु क्षेत्रयात नं धार्मिक पःखाःदुने कुनातःगु दु ।

संविधानसभाय् सहलह यायेमाःगु थी थी खँ

अन्तरिम संविधान-२०६३ नं नेपाःयात धर्मनिरपेक्ष राज्य घोषणा याइगु आशा याःसां अजाःगु घोषणां जक धर्मनिरपेक्षताया मू तातुना (उद्देश्य) पूवनीमखु । थुकिया नितिं मुलुकया संवैधानिक व कानुनी व्यवस्थाया लिसें सरकारया थी थी नीतिया थी थी पक्षय् नं ह्यूप्याः हयेमाः । थ्व ज्या थी थी धार्मिक समुदायलिसे सहलह यायेगुया नापनापं नेपाली जनताया सांस्कृतिक व सामाजिक परम्परायात सम्मान यानाःजक यायेफइ ।

धर्मनिरपेक्षता धइगु धर्म विरोधी प्रावधान मखु । थुकिं देय्यात धर्मलिसे तापाकजक तइ । थुकिं राज्य व धर्मयात निगू स्वतन्त्र अस्तित्व दूगु निकायकथं नाली । धर्मनिरपेक्षतां फुक्क सामाजिक पुचः व मनूतय्गु प्रजातान्त्रिक अधिकारयात अप्वयेकी । समानता व सामाजिक न्याययात थकाइ । थुगु स्थितिइ न्हूगु संविधान दयेकीबलय् संविधानसभां नेपालय् गजाःगु धर्मनिरपेक्षताया व्यवस्था याइ धइगु खँय् देत्यंक सल्ला-साहुति यायेमाली । नेपालय् थुकिं धर्मनिरपेक्षतायात संस्थागत यायेत, अलय् उकियात व्यवहारय् छयलेत छपाः लँबां (मार्गचित्र) की ।

संविधानसभाय् सहलह यायेमाःगु थी थी विषय थुकथं जुइफु :

- » धर्म व राज्ययात ब्यागलं तयाः स्वयेगु खँ,
- » धार्मिक स्वतन्त्रताया संरक्षण (धर्म व आस्थाया स्वतन्त्रता, थः यससैं धर्म हिलेगु स्वतन्त्रता, धार्मिक आस्थादुपिं मनूतय्गु सुरक्षा, थी थी धर्म हनीपिं मनूत दथुइ विभेदहीनता, सकल धार्मिक संस्था दथुइ समानता, कानुनया समान संरक्षण, थःगु धर्म, आस्था वा धार्मिक ज्याखँ माःकथं हनेगु अधिकार),

- » भाषिक, सांस्कृतिक वा धार्मिक अल्पसङ्ख्यक पुचःयात जुइफुगु विभेद,
- » धार्मिक संस्थाया थःगु स्वतन्त्र अस्तित्व थातंतयेगु अधिकार, अल्य धार्मिक महत्वया भौतिक संरचना वा स्थल दयेकेगु, संरक्षण वा व्यवस्थापन यायेगु खँ,
- » राज्यदुने सीदयेक वा मदयेक छुं छगू धर्मयात थकायेगु कानुन,
- » राज्य मूलपुरोहित वा पुरोहित नियुक्ति यायेगु परम्परा,
- » राज्यया ऐतिहासिक, पुरातात्विक वा सांस्कृतिक सम्पदायात ल्हवनेत राज्य धार्मिक संस्थायात बीगु दां धर्म प्रचारप्रसारया ज्याय् छयलेगु खँ,
- » धार्मिक संस्था वा आस्थालिसे स्वापू दूगु थी थी पुचःयात न्हापा बियातःगु विशेष अधिकारयात पुनःमूल्याङ्कन यायेगु खँ,
- » धर्म व आस्थाया लिधंसाय् न्ह्याकातःगु ब्वनेकुथिया न्हगु स्वरूप,
- » छगूजक धर्मलिसे स्वापू मतःसे थी थी आस्थालिसे स्वानाच्वंगु धार्मिक शिक्षा मस्तय्त बीकेगु वा मबीकेगु खँ,
- » धर्मयात ऐतिहासिक तथ्यकथं ब्वंकेगु वा छगू धर्मयात मेगु स्वयाः तःधं धकाः ब्वंकेगु खँ,
- » थी थी धर्मलिसे स्वापू दूगु सार्वजनिक विदा,
- » राज्य न्ह्याकातःगु रेडवा वा टेलिभिजनया धार्मिक ज्याभ्वःयात दुवालेगु, अल्य दक्व धर्मयात उतिग्यंक सुविधा बीकेगु खँ,
- » बांमलाःगु धार्मिक ज्याखं वा ज्याभ्वः गनेत पाय्छिगु खँ,
- » धर्म हिलेगु नियम व प्रक्रियाया मूल्याङ्कन ।

संवैधानिक विकल्प

धर्मनिरपेक्षता नालाकायेगु वा संस्थागत यायेगु खँय् संविधानसभायाके तःपु लँ दु । ऐतिहासिक रूपं धर्मनिरपेक्षतायात संस्थागत यायेबल्य् आपाः महत्व बीमाःगु खँकथं धार्मिक स्वतन्त्रताया संरक्षण, छगू धर्मयात राज्यधर्मकथं नालाः मकायेगु, छगू धर्मविशेषयात तिवः बीकथं राज्यकोषं दां मबिकेगु, देय्या कानुन प्रणालीयात धार्मिक प्रभावं मुक्त यायेगु, शैक्षिक प्रणाली थौया ईयात

लवयेक चककेगु, धर्म हिलीपिन्त स्पष्ट व अःपुगु कानुन व कार्यविधि दयेकावीगु, लिसें न्ह्यागु आस्था दुम्ह जूसां सार्वजनिक पदय च्वनेदइगु ह्वःताः चूलाकेगु थजाःगु खँ वइ । छुं छुं विकल्प थथे नं जुइफु :

विकल्प	बांलाःगु पक्ष	मू हात्थ्या
१. धर्म व राज्ययात पूर्णतः ब्यागलं तयेमाः धइगु मान्यता	» अवधारणागत स्पष्टता, » धार्मिक स्वतन्त्रताया संरक्षण, » राज्यया हस्तक्षेपं मुक्त धार्मिक संस्था, » धर्माधिकारीतयगु ब्याख्यां राज्य प्रभावित मजुइगु, » धार्मिक ज्याखँय् छुं पंगः मदइगु ।	» देय् दयेकेत थी थी धर्म बीगु हःपा (राष्ट्रप्रेम, सामाजिक सद्भाव, सार्वजनिक नैतिकता, बांलाःगु तातुना आदि) मदइगु, » मिस्तयत याइगु विभेद वा गुलिखे समाजविरुद्ध जुइगु विभेद थजाःगु थी थी धर्मया संरक्षण दइच्चंगु मभिंगु ज्याखँ पिदनीगु हात्थ्या ।
२. धर्मया खँय् राज्य तटस्थ च्वनेमाः धइगु मान्यता	» धर्म व्यक्तिगत खँ खः धइगु स्वीकारोक्ति, » धार्मिक स्वायत्तता, » धार्मिक स्वतन्त्रतायात नं उतिग्यक संरक्षण ।	» सामाजिक ह्युपाः हयेत न्ह्यचिलीगु समाजया नितीं तटस्थतायात प्रश्रय बीगु हात्थ्या जुइफु, » थी थी सामाजिक थलाःक्वलाः मदयेकेगु धइगु तसकं थाकु । थथे यायेत छगू रणनीति दयेकेमाः । अलय् थी थी धार्मिक संस्थालिसे जानाः इमित कःघानाः अजाःगु रणनीति दयेकेमाः ।
३. सकल धर्मया उतिग्यक संरक्षण जुइमाः धइगु मान्यता । राज्य छुं हे धर्म थापना नं याइमखु, लेहँथनी नं मखु ।	» धार्मिक स्वतन्त्रता, सकल धर्म उतिग्यक संरक्षित, » समाजय् धर्मया बांलाःगु लिच्चःया स्वीकारोक्ति, » धर्मनिरपेक्षतां विभेदपूर्ण धार्मिक ज्याखँ वा सार्वजनिक नीतिविरुद्ध जनतायात संरक्षण बी ।	» व्यवहारय् दक्व धर्मयात उतिग्यक संरक्षण बी अःपुगु ज्या मखु ।

धात्ये धायेगुखःसा धर्मनिरपेक्षताया थी थी नमुना दयेफु । थी थी कालखण्डय सामाजिक आवश्यकता व विशेषताकथं धर्मनिरपेक्षताया नमुना पानावं बनाच्चनी । नेपाःयात ल्वःगु धर्मनिरपेक्षताया नमुना ल्ययेत व उकियात अनुमोदन यायेत संविधान दयेकीपिके माक्व ई दु । नापनापं उकियात कार्यान्वयन यायेत विधायकतय्के नं माक्व ई दु । अथे यायेबलय् राष्ट्रया ल्याखं नेपाःया विशेष परिस्थितियात लुमंकेमाः, लिसें मानव अधिकार व विभेदविरुद्धया अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डयात नापं सुनिश्चित यायेमाः ।

सफूचा-माःया खंय्

संविधानसभाया दुजःत व थ्व खंय् च्यूताः तइपिन्त संविधान च्वयेगु ज्यालिसे स्वापूदूगु आधारभूत खं थुइकेवीगु हे थ्व सफूमाःया तातुना खः । थ्व पिथना संवैधानिक लिच्चःयात विस्कं पूर्वानुमान याइगु अवधारणा-पौ वा न्त्यपौ मखु । थ्व सफूमाः यूएनडीपीया 'नेपालय् सहभागितामूलक संविधान दयेकेत ग्वहालि' (एसपीसीवीएन) परियोजनाया ग्वसालय् नेपाःमि व अन्तराष्ट्रिय संविधानविदपिनिगु मंकाः कुतःया लिच्चः खः ।

थ्व सफूमाः सुथां लाकेत थःगु प्रतिक्रिया व टिप्पणी बियाःदीत विशेष इनाप दु । फयांफति आपाः सुसूचित, प्रतिबद्ध व रचनात्मक सहलहयात तिबः वीगु खं पितवीफःसा थ्व पिथनाया तातुना पूर्वनी । ब्विमिपिनिगु थी थी रचनात्मक टिप्पणीया लिधंसाय् थ्व सफूयात भिंकाः न्हुगु संस्करणया नापनापं मेमेगु सफू नं पिथने फु ।

थ्व सफूचा-माःयात नेपाःया मू मू भाषाय् हीकेगु भवलय् तःजिगु गुणस्तरं भयेवीकेत सम्बन्धित भाय् ल्हाइपिसं थुइगु पाय्छि खंय् वः छय्लेगु फक्व कुतः जूगु दु । खंय्वाःया ल्वःगु व पाय्छि छय्लालुलायात कयाः सम्बन्धित भाय् ल्हाइपिनिदथुइ लिपा लिपा सहलह जुइगु भलसा काये । संवैधानिक संवाद केन्द्रया तातुना अजाःगु सहलहया पूर्वानुमान यायेगु मखसे थी थी भासय् ग्वहाली ज्वलं पिथनाः थुगु कुतःया समावेशिता व पहुँच अप्वयेकेगु खः ।

संविधान च्चयेगु ज्यालिसे स्वापू दूगु थी थी विषयवस्तुयात कया: संवैधानिक संवाद केन्द्रं पिथनेत्यंगु ब्वनेज्वलंया छब्व थ्व सफूचा खः ।

सभासदत व थ्व खँय् च्यूता: तइपिन्त मू मू संवैधानिक अवधारणा व मुद्दाया सन्दर्भय् प्रतिबद्ध जुइकेगु थ्व पिथनामाया तातुना खः । नेपाली, मैथिली, भोजपुरी, थारु, मगः, तामाङ्ग, नेवा: थजा:गु नेपा:या मू मू भायया नापं अङ्ग्रेजी भासं नं थ्व सफूमा: पिथनेगु ग्वसा: दु । ब्वनेज्वलंनापं न्यनेज्वलं (क्यासेट, डीभीडी) नं पिदंगु दु, अलय् थुकियात अनलाइनय् नं तयात:गु दु ।

न्हापांखुसी थ्व पिथनाय् दुथ्याइगु विषयवस्तु थथे खः - देय् व धर्म, सङ्घीय प्रणाली, संविधानय् मानव अधिकार, आदिवासी जनजातिया अधिकार, अल्पसङ्ख्यकतय्गु अधिकार, सरकारया थी थी प्रणाली, स्वतन्त्र न्यायपालिका, विविधता व सामाजिक समावेशीकरण, स्थानीय स्वशासन व सहभागितामूलक संविधान दयेकेगु प्रक्रिया ।

संवैधानिक संवाद केन्द्र

स्वंगुगु तगिं, अल्फा बेटा कम्प्लेक्स, न्हु वानेश्वर, येँ

टेलिफोन नं. ९७७-१-४७८५९९३

ई-मेल : info@ccd.org.np

वेबसाइट : www.ccd.org.np

